

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет, Комитета на регионите и Европейската инвестиционна банка — Трети доклад относно състоянието на енергийния съюз

[COM(2017) 688 final]

(2018/C 262/15)

Докладчик: **Toni VIDAN**

Съдокладчик: **Christophe QUAREZ**

Консултация	Европейска комисия, 18.1.2018 г.
Правно основание	Член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	„Транспорт, енергетика, инфраструктури, информационно общество“
Приемане от секцията	5.4.2018 г.
Приемане на пленарна сесия	19.4.2018 г.
Пленарна сесия №	534
Резултат от гласуването	159/5/5
(„за“/„против“/„въздържал се“)	

1. Заключение и препоръки

1.1. ЕИСК приветства третия доклад за състоянието на енергийния съюз, като подкрепя целите на проекта за енергиен съюз и одобрява поставения акцент върху ангажирането и мобилизирането на обществото в ЕС, така че то да поеме отговорността за енергийния съюз. Комитетът отново отправя предложенията си за ефективен диалог по енергийните въпроси с организираното гражданско общество на равнището на ЕС и на национално, регионално и местно равнище.

1.2. ЕИСК винаги е считал, че идеята за енергиен съюз е изключително важна за успеха на Европейския съюз. Комитетът изразява съгласие с разбирането на Комисията, че енергийният съюз се отнася не само до енергетиката и климата. ЕИСК счита, че енергийният преход представлява възможност за Европа да стане по-демократична, по-приобщаваща, по-конкурентна и по-справедлива. Съвместните усилия за осъществяването на енергиен съюз трябва да засилят екологичната, политическата, икономическата и социалната устойчивост на Европейския съюз в съответствие с основните ценности на Съюза.

1.3. ЕИСК приветства пакета за чиста енергия като стъпка в правилната посока, но изразява съжаление, че в третия доклад за състоянието на енергийния съюз не се признава, че съществуващите цели в пакета са недостатъчни. ЕИСК подкрепя инициативите на Европейския парламент за засилване на правната уредба и изразява загриженост поради опитите на Съвета да смекчи бъдещите разпоредби. ЕИСК призовава ЕС да засили усилията за приближаване на Европа и света към целта за въглеродна неутралност, залегнала в Парижкото споразумение, ратифицирано от всички държави членки.

1.4. ЕИСК изразява съжаление поради факта, че в третия доклад за състоянието на енергийния съюз не се развива дългосрочната перспектива пред него, и призовава Европейската комисия да включи перспективата до 2050 г. в енергийния съюз и да представи предложение за актуализиране на пътната карта до 2050 г. в съответствие с Парижкото споразумение. Това би съответствало на резолюцията на Европейския парламент, в която се призовава до 2018 г. да се изготви стратегия до средата на века за нулеви емисии за ЕС (2017/2620(RSP)).

1.5. В този контекст ЕИСК би искал да изтъкне основното значение на управлението на енергийния съюз. Както Комитетът посочи в своето становище относно управлението на Енергийния съюз ⁽¹⁾, от жизненоважно значение е да се гарантира, че управлението насърчава лицата, отговорни за вземането на решения на всички равнища, да изготвят дългосрочни планове за периода след 2030 г., да вземат предвид интересите и мненията на всички заинтересовани страни в обществото, в това число по-специално уязвимите групи, да се адаптират към регулаторните и технологичните промени и да се позволи на обществеността да търси отговорност от лицата, които вземат решения.

1.6. ЕИСК отбелязва, че енергийният преход в Европа вече започна: ефективните технологии и публичните предпочитания към чистата енергия са двигател за намаляване на енергийното потребление, като в същото време се увеличава производството на енергия от възобновяеми източници. При все това в някои отношения оценките за постигнатия напредък в третия доклад за състоянието на енергийния съюз изглеждат прекалено оптимистични. ЕИСК приветства заключенията в доклада относно важното значение на диалога „Таланоа“ по въпросите на климата през 2018 г. и подчертава необходимостта от повече действия по отношение на иновациите, инвестициите, глобалното сътрудничество и търговия, за да се осъществи стремежът ни за водеща позиция на Съюза в световен мащаб.

1.7. ЕИСК изразява съжаление във връзка с факта, че в третия доклад за състоянието на енергийния съюз се акцентира основно върху пречките, свързани с техническата инфраструктура. В бъдеще следва да се обърне много по-голямо внимание върху други пазарни и институционални пречки, които възпрепятстват участието и възползването на широката общественост, потребителите, общностите и МСП от прехода към чиста енергия и свързаните с него механизми на ЕС за подкрепа. Примери за пречки, които не са разглеждани, включват разликите в цената на капитала за инвестиции във възобновяема енергия в рамките на ЕС, недоброто прилагане на принципа за върховенство на закона, корупцията, недостатъчния административен капацитет, трудностите при достъпа до мрежата и липсата на цифровизация и демократизация в рамките на енергийната система.

1.8. ЕИСК приветства факта, че в третия доклад за състоянието на енергийния съюз се отбелязва намаляването на разходите за производството на енергия от възобновяеми източници и други технологии за чиста енергия. Комитетът призовава Комисията да включи този напредък в своята бъдеща политика и инвестиционни инструменти и да гарантира, че обществената перспектива е в центъра на актуализираната пътна карта до 2050 г.

2. Контекст и съображения относно предишните препоръки на ЕИСК

2.1. Съществува силна и нарастваща подкрепа сред обществеността в ЕС за целите на енергийния съюз и за по-амбициозни политики в областта на климата и енергетиката. Според последното проучване на Евробарометър относно изменението на климата ⁽²⁾, проведено през март 2017 г., за 74 % от респондентите изменението на климата е много сериозен проблем, 79 % считат, че борбата с изменението на климата и по-ефективното използване на енергията могат да стимулират икономиката на ЕС и създаването на работни места, а 77 % смятат, че разпространяването на експертните познания на ЕС в областта на новите чисти технологии в трети държави може да бъде икономически изгодно за ЕС, като 65 % изразяват съгласие, че намаляването на вноса на изкопаеми горива от трети държави може да донесе икономически ползи за ЕС. Преобладаващото мнозинство от респондентите изразяват съгласие и с тезата, че следва да се предоставя по-голяма публична финансова подкрепа за прехода към източници на чиста енергия дори ако това означава да се намалят субсидиите за изкопаеми горива (79 %), и че намаляването на вноса на изкопаеми горива може да повиши сигурността на енергийните доставки на ЕС (64 %).

2.2. Налице е нарастваща подкрепа за целите на енергийния съюз и сред европейските делови среди в рамките на енергийния сектор и извън него. Добър пример за тази подкрепа е новата визия на Европейската асоциация на електроенергийната промишленост — Eurelectric ⁽³⁾. Eurelectric заявява, че „предвид Парижкото споразумение и неотложната необходимост от намиране на решения във връзка с изменението на климата, замърсяването на въздуха и изчерпването на природните ресурси“ асоциацията се ангажира: „да инвестира в производството на чиста електроенергия и решения, благоприятстващи прехода към чиста енергия, да намали емисиите и да полага активни усилия за постигане на въглеродна неутралност доста преди средата на столетието“, да насърчава „така необходимото преминаване от основана на ресурси към основана на европейски технологии икономика“, да способства за „социалната и екологичната устойчивост“ и „да включи устойчивостта във всички части на своята верига на добавената стойност, както и да вземе мерки за подпомагане на трансформацията на съществуващите активи към общество с нулеви въглеродни емисии“.

⁽¹⁾ ОВ C 246, 28.7.2017 г., стр. 34.

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/clima/news/eu-citizens-increasingly-concerned-about-climate-change-and-see-economic-benefits-taking-action_bg.

⁽³⁾ <https://cdn.eurelectric.org/media/2189/vision-of-the-european-electricity-industry-02-08-2018-h-864A4394.pdf>.

2.3. Все по-голям брой експерти и научни констатации потвърждават, че енергийният сектор на ЕС може да извлече съществена полза от бързо падащите цени на фотоволтаичната слънчева енергия, вятърната енергия и системните балансиращи технологии. В неотдавна публикуван доклад ⁽⁴⁾ на Международната агенция за възобновяема енергия (IRENA) се отбелязва, че ЕС „може да увеличи дела си на възобновяемата енергия в своя енергиен микс до 34 % до 2030 г., двойно по-голям от дела през 2016 г., с нетно положително икономическо въздействие“. Това увеличение би довело „до икономии между 44 милиарда и 113 милиарда евро годишно до 2030 г. заради икономии, свързани с цената на енергията и избегнати разходи за околната среда и здравеопазването“. В друго неотдавнашно проучване ⁽⁵⁾, публикувано от Energy Union Choices, се установява, че „най-разходоефективният вариант за електроенергийния микс на ЕС съдържа много по-висок дял на източниците на възобновяема енергия за производството на електроенергия, отколкото предвидения от Европейската комисия, 61 % спрямо 49 % до 2030 г. Според този вариант ЕС ще избегне допълнителни емисии на CO₂ в размер на 265Mt и 600 милиона евро годишно за разходи за енергийната система до 2030 г. и ще създаде 90 000 допълнителни работни места (нетно)“.

2.4. Бяха предприети важни инициативи, включително декларацията от Малта от май 2017 г., за ускоряване на прехода към чиста енергия на островите, включително най-отдалечените региони на Европа, форумът „Чиста енергия и промишлена конкурентоспособност“, съобщението относно стратегията за промишлеността на Европа и усилията за създаване на европейски алианс за производство на батерии. Всички тези действия са от основно значение, за да се даде тласък на интегрирана индустриална политика, която може да поддържа енергийния преход, като същевременно благоприятства създаването на качествени работни места, и следва да се разглеждат като възможност за индустрията да покаже способността на Европа да разработва подходящи решения за настоящите предизвикателства.

2.5. ЕИСК многократно е заявявал, че енергийният съюз трябва да осигури стабилна и благоприятна среда за европейските предприятия, която да създава възможности за тях и ги насърчава да инвестират и да наемат хора, като се обръща специално внимание на потенциала на МСП. За целта е необходимо съвместно да се установи надеждна система за управление на енергийния съюз, което може да стане само ако се направят широкообхватните промени в Регламента относно управлението на енергийния съюз, предложени от Европейската комисия.

2.6. ЕИСК винаги е считал, че наличността на енергия и физическият достъп до нея на достъпни цени са от основно значение за избягване на енергийната бедност — проблем, който също възпрепятства хората да преминат към нисковъглеродни решения. Поради това Комитетът приветства създаването на Обсерваторията на енергийната бедност, което е първата стъпка към разработването на широкообхватни европейски действия, насочени към изкореняването на енергийната бедност в Европа.

2.7. ЕИСК отправи искане за включване на социалното измерение сред критериите за оценка в следващия доклад за състоянието на енергийния съюз. По този начин Комитетът приветства социалните инициативи, предприети от Европейската комисия, като свързаните с въглеродно интензивните региони и енергийната бедност, както и създаването на специален подраздел в доклада за състоянието на енергийния съюз, посветен на неговото социално измерение. Тази чудесна първа стъпка следва да получи по-нататъшна подкрепа в бъдеще например чрез съвместно изготвяне на „социален пакт за направляван от гражданите енергиен преход“.

2.8. ЕИСК отбелязва, че предприемането на енергийния преход не изисква съществено по-различни по размер инвестиции в сравнение с нужните за поддържането на настоящата енергийна система, основана главно на вносни ископаеми горива. За този преход обаче са необходими значително по-различни по вид инвестиции, включително инвестиции, насочени към декарбонизация, цифровизация, демократизация и децентрализация. Основното предизвикателство е свързано с пренасочването на капитал от активи и инфраструктури с високи въглеродни емисии към такива с ниски въглеродни емисии. Подобно пренасочване следва да бъде ефективно от гледна точка на използването на публични средства от ЕС и национални публични средства например чрез постепенна отмяна на всички субсидии за ископаеми горива, включително публичната подкрепа от ЕС за газопроводи, без да се оказва отрицателно въздействие върху конкурентоспособността на промишлеността и работните места и без да се нарушава функционирането на единния пазар.

2.9. Публичните органи следва да гарантират ефективни и предвидими цени на въглеродните емисии за всички стопански дейности, за да подпомогнат частните инвеститори при извършването на това пренасочване на капитала. Възможните елементи включват долна граница за цената на въглеродните емисии за СТЕ, съчетана с хармонизиране на енергийните данъци. Това ще наложи рационализиране на инструментите на политиката на ЕС и избягване на припокриването на инструменти, които изкривяват сигналите за инвестициите. ЕИСК призова също така Комисията активно да се стреми към

⁽⁴⁾ <http://irena.org/newsroom/pressreleases/2018/Feb/EU-Doubling-Renewables-by-2030-Positive-for-Economy>.

⁽⁵⁾ <http://www.energyunionchoices.eu/cleanersmartercheaper/>.

глобална система за определяне на цените на въглеродните емисии, което би довело до еднакви условия на конкуренция за европейските дружества на експортните пазари, както и по отношение на внасяните стоки.

3. Бележки относно третия доклад за състоянието на енергийния съюз и последващите действия

3.1. Създаване на силно и демократично управление за енергийния преход на Европа

3.1.1. ЕИСК счита, че ЕС и повечето държави членки се нуждаят от по-нататъшно демократизиране на разработването на политики в областта на енергетиката, например чрез насърчаване на ефективното използване на инструменти като съвещателно допитване до общественото мнение и европейски граждански инициативи, и чрез гарантиране на системно взаимодействие с организираното гражданско общество и осигуряване на необходимите му ресурси, за да участва при изготвянето и прилагането на националните планове за енергетиката и климата.

3.1.2. ЕИСК признава, че за силно и демократично управление на енергийния съюз е необходимо да се създаде Европейска енергийна информационна служба в рамките на Европейската агенция за околна среда, която ще може да гарантира качеството на предоставяните от държавите членки данни, да разработи една входна точка за всички набори от данни, необходими за оценяване на напредъка на енергийния съюз, да разработи допусканията за различните сценарии съвместно със заинтересованите страни, да предостави модели с отворен код, които позволяват тестване на различните допускания и проверка на съгласуваността между различните прогнозни оценки. Нейната работа следва да бъде свободно достъпна за всички лица, отговорни за вземането на решения, за предприятията и за широката общественост.

3.1.3. За да се осигури стабилна и благоприятна стопанска среда за европейските дружества, особено за МСП, ЕС и всички държави членки следва да разработят дългосрочни енергийни планове за постигане на целта за въглеродна неутралност, приета от тях в Парижкото споразумение. Тези планове следва да бъдат разработени по най-приобщаващ начин и да станат част от плановите до 2030 г. и дългосрочните планове, предвидени в Регламента относно управлението на енергийния съюз. Следва да бъдат изготвени също така секторни и регионални стратегии за декарбонизация, с цел да се установят възможностите в стопанската област и на местно равнище и да се предвидят новите и закритите работни места в бъдеще, за да се гарантира плавен преход.

3.1.4. ЕИСК приветства инициативите, насочени към подпомагане на въглеродно интензивните региони и острови при техния енергиен преход. Комитетът призовава Комисията да продължи да подкрепя регионалните подходи към енергийния преход. В това отношение Европейската комисия следва да взаимодейства с всички държави членки и региони, участващи в съвместното съпоставяне на силните и слабите страни на всеки европейски регион с оглед на енергийния преход. Съпоставянето следва да бъде отразено в техните индустриални стратегии, както и да им помогне да предвидят вероятния резултат от гледна точка на създаването, закриването и промяната на работни места в резултат на прехода.

3.1.5. ЕИСК призовава също така Комисията да продължи да разработва показатели, за да наблюдава последиците от енергийния преход върху промишлените сектори, свързани с енергетиката, и тяхното развитие, като подобрява социалните показатели, включително събирането на прецизни данни и нови общи показатели, свързани с обществеността и гражданското общество, които могат да се намерят в становищата на ЕИСК по тези въпроси ⁽⁶⁾.

3.2. Съвместно изготвяне на социален пакт за направляван от гражданите енергиен преход

3.2.1. ЕИСК счита, че Европа се нуждае от социален пакт за направляван от гражданите енергиен преход, който да бъде приет от ЕС, държавите членки, регионите, градовете, социалните партньори и организираното гражданско общество, за да се гарантира, че при прехода никой няма да бъде „забравен“. Това следва да се превърне в шестото измерение на енергийния съюз и да обхваща всички социални аспекти, включително създаването на качествени работни места, професионалното обучение, образованието и обучението на потребителите, социалната закрила, специални планове за региони в преход, където се закриват работни места, здравеопазването и енергийната бедност.

3.2.2. ЕИСК счита, че енергийният съюз налага създаването на Европейски фонд за приспособяване към енергийния преход, който да оказва подкрепа на работниците, изложени на риск от загуба на работното си място в резултат от него. Това би дало израз на волята на Европа да гарантира, че при енергийния преход никой няма да бъде „забравен“.

⁽⁶⁾ ОВ С 264, 20.7.2016 г., стр. 117; ОВ С 288, 31.8.2017 г., стр. 100.

3.2.3. ЕИСК разглежда енергийния преход като възможност за изкореняване на енергийната бедност в Европа и подобряване на качеството на живот, създаване на работни места и социално приобщаване. Въз основа на констатациите на Европейската обсерватория на енергийната бедност следва да се изготви европейски план за действие за изкореняване на енергийната бедност в сътрудничество със заинтересованите страни, включително организации на потребителите, за да се гарантира, че публичните действия са насочени в по-голяма степен към първопричините за енергийната бедност. Като отбелязва, че в своето становище относно пакета за чиста енергия за всички европейци⁽⁷⁾ Комитетът установи, че енергийната бедност е въпрос на инвестиции и че именно уязвимите домакинства се натъкват на пречки при достъпа до финансиране, ЕИСК подчертава необходимостта от постепенно преминаване от палиативни към превантивни мерки — например саниране с цел трансформиране на стари сгради в сгради с нулево нетно потребление на енергия. В това отношение социалните цени могат да представляват само временно облекчение, което постепенно следва да бъде заменено от механизми от рода на енергийни чекове или субсидии за по-значително модернизиране на сгради и закупуване на електрически автомобили.

3.2.4. С оглед на гарантирането на направляван от гражданите енергиен преход и осигуряването на максимална социална и икономическа полза за обществото като цяло от съществено значение е да се признава и подкрепя чувство на ангажираност сред гражданите и общностите към местните възобновяеми енергийни ресурси. Всички механизми за подкрепа и реформи на енергийния пазар следва да дават възможност на местните общности да участват активно в производството на енергия и да имат справедливи условия на достъп до енергийния пазар. Следва да се оказва активна помощ на държавите членки, в които липсва институционален капацитет за гарантиране на такова активно публично участие в енергийния преход, по-специално институционален капацитет за предоставяне на подкрепа и проекти на общности за достъп до финансовите механизми на ЕС.

3.2.5. ЕИСК счита, че Европейската комисия следва да разработи „Зелена програма „Еразъм Про“ въз основа на своя пилотен проект „Еразъм Про“, както и други проекти, които могат да привлекат повече млади хора в разрастващите се сектори, свързани с енергийния преход, като се подобряват имиджът и условията на труд на тези работни места.

3.2.6. ЕИСК приветства амбицията на Европейската комисия до 2030 г. да намали наполовина броя на случаите на преждевременна смърт, причинена от замърсяване на въздуха (през 2015 г. в Европа има 400 000 случая на преждевременна смърт). ЕИСК счита, че ЕС и всички държави членки следва да наложат борбата със замърсяването на въздуха като приоритетна политика. Следва да бъдат засилени регулаторните мерки, насочени към намаляване на замърсителите на въздуха, отделяни от превозните средства и електроцентралите, и да бъдат приложени мерки за постепенно окончателно прекратяване на използването на изкопаеми горива в транспорта и производството на електроенергия.

3.2.7. ЕИСК приветства подобренията в третия доклад за състоянието на енергийния съюз, касаещи информацията за използването на инвестиционните инструменти на ЕС и тяхното въздействие върху широката общественост, общностите и МСП, но отбелязва необходимостта от подобряване на средствата за достъп до тези ресурси за проектите на граждани и общности (например подкрепа за финансови платформи, особено в държави членки, където липсват такива структури).

3.2.8. ЕИСК би искал да подчертае заключенията и констатациите в проучването относно произвеждащите потребители в жилищни сгради в европейския енергиен съюз като част от документите, придружаващи третия доклад за състоянието на енергийния съюз, особено една от констатациите, а именно, че „липсва хармонизирана регулаторна уредба за произвеждащи потребители в жилищни сгради в ЕС и държавите членки прилагат различни подходи“, и препоръката, че „общо, всеобхватно определение на произвеждащи потребители в жилищни сгради би могло да се превърне в катализатор за развитието на ясна и силна политика на ЕС и регулаторна уредба, подпомагаща собственото производство на потребителите...“⁽⁸⁾.

3.3. Транспорт

3.3.1. Аспектът на енергийния преход, свързан с електрификацията, налага по-голяма политическа и правна съгласуваност между традиционно изолирани сегменти на енергийния сектор. Засиленото взаимодействие между електроенергийния и транспортния сектор вече е факт, но ЕИСК приветства усилията да се гарантира съгласуваност между законодателните пакети „Чиста енергия за всички европейци“ и „Екологосъобразна мобилност“.

⁽⁷⁾ ОВ С 246, 28.7.2017 г., стр. 64.

⁽⁸⁾ Проучване JUST/2015/CONS/FW/COO6/0127.

3.3.2. ЕИСК отбелязва, че в третия доклад за състоянието на енергийния съюз не се разглежда постепенното прекратяване на продажбата и/или използването на изкопаеми горива за пътнически автомобили, обявено наскоро от няколко държави членки и градове, например Нидерландия и Париж. Събитията около скандала с емисиите от превозни средства и последиците за изменението на климата, замърсяването на въздуха, здравето и околната среда показват неотложната необходимост от действия. ЕИСК счита, че ЕС следва да предвиди координирана уредба за постепенното прекратяване на използването на дизел и петрол за пътнически автомобили, за да предотврати неблагоприятното въздействие върху индустриалната конкурентоспособност и работните места, както и нарушенията на единния пазар от некоординираните и непредсказуеми решения, вземани на национално или поднационално равнище.

3.3.3. С цел да не се допусне възможността хората с ниски доходи да останат със замърсяващи превозни средства, които имат все по-ограничен достъп до много градски зони, следва да бъдат въведени общоевропейски законодателни и финансови стимули, позволяващи модернизиране или преоборудване на ниска цена на задвижването на съществуващите превозни средства от изкопаеми горива към технологии с нулеви емисии. Подобна мярка би намалила до минимум използването на ресурси и социалната цена на прехода от автомобили на изкопаеми горива към електрически превозни средства и би могла да допринесе за преход с по-голямо сближаване между регионите и държавите членки с по-ниски или по-високи равнища на доходите.

3.3.4. ЕИСК приветства факта, че в третия доклад за състоянието на енергийния съюз батериите се признават за „стратегическа част от приоритетите в областта на иновациите“, както и факта, че тази технология ще бъде част от „основна базова технология за постигане на целите на енергийния съюз“. ЕИСК подкрепя инициативите за осигуряване на „значителна подкрепа за батериите и технологиите за акумулаторни елементи“, както и такива, които гарантират, че ЕС поема амбициозна роля на световния пазар.

3.4. Инфраструктура и индустриално развитие за енергиен преход

3.4.1. Енергийният преход има значителни последици за редица промишлени отрасли: първо, за производителите на енергия или самия енергиен сектор; второ, за промишлените сектори, които използват енергията като производствен фактор, особено енергоемките промишлени отрасли, и трето, за промишлените отрасли, които предоставят технологии и решения в областта на енергетиката и климата. Дружествата са изправени пред рискове и ползи: ето защо за ЕС е от съществено значение да подпомага промишлените отрасли, за да се възползват от възможностите и да се справят с предизвикателствата.

3.4.2. ЕИСК отбелязва, че в третия доклад за състоянието на енергийния съюз не се разглежда в достатъчна степен обявеното от САЩ оттегляне от Парижкото споразумение като историческа възможност за европейските предприятия, новатори, работници и инвеститори да утвърдят водещата си роля в световен план на бурно развиващите се пазари за чиста енергия. ЕС следва да засили амбициите си във всички области на чистата енергия от енергийна ефективност до електрическа мобилност, да осигури на европейските предприятия стабилен вътрешен пазар, на който успешно могат да се внедряват иновации, както и интегрирана индустриална стратегия, насочена към износ на решения за чиста енергия в останалата част на света.

3.4.3. ЕИСК отново призовава Комисията да направи цялостна оценка на настоящите инструменти на политиката за нисковъглеродна икономика, с цел да гарантира използването на подходящите инструменти за най-ефективно постигане на целите на регулирани пазари. Следва да се избягва създаването на ненужни тежести и други пречки, например сложни за разбиране сметки, които засягат потребителите на енергия, поради липса на пазарна конкуренция и прозрачност.

3.4.4. Новият списък на „проекти от общ интерес“, допустими за публични субсидии от ЕС, придружаващ третия доклад за състоянието на енергийния съюз, показва намаляване на броя на проектите, свързани с изкопаеми горива, до 53 газови проекта в сравнение със 77 в предишния списък. Въпреки това някои анализатори твърдят, че това се дължи просто на групирането и обединяването в кластери на множество проекти и че новият списък включва около 90 газови проекта, като по този начин всъщност представлява увеличение на газовите проекти. Предвид значителните рискове за околната среда и икономиката от блокирането на активи при инвестирането в инфраструктура за изкопаеми горива, тези проекти и предоставянето на обозначението „проект от общ интерес“ следва да бъде преразгледано при първа възможност.

3.5. Енергийна сигурност и геополитическо измерение на енергийния съюз

3.5.1. Както заявява в своето становище от миналата година, ЕИСК се застъпва за запазването на енергийната сигурност като цел от решаваща важност за енергийния съюз. Енергийно ефективна икономика и устойчива, надеждна инфраструктура за производство, пренос и съхранение на енергия на местно равнище, добре функциониращи енергийни пазари и търговски отношения, които са в пълно съответствие с достиженията на правото на ЕС: това са основните определящи фактори, които оказват влияние и трябва да бъдат гарантирани. Целта за енергийна сигурност трябва да бъде определена по-добре, като освен аспектите, свързани с енергийния внос и вътрешното производство, се вземат под внимание и потенциалът за повишаване на устойчивостта в цялата енергийна система, обществените иновации, промяната в поведението и киберсигурността.

3.5.2. Комитетът приветства външното измерение на енергийния съюз, както е представено в третия доклад за състоянието на енергийния съюз, и изразява съгласие, че „външните политики и политиките за развитие на ЕС са от основно значение за подпомагане на глобалния преход към чиста енергия и към нисковъглеродна икономика, както и за засилване на енергийната сигурност и конкурентоспособността на ЕС“. За съжаление, има все повече доказателства, че някои държави и дружества, които осъществяват активна дейност в областта на вноса на изкопаеми горива в ЕС, участват в практики, които са неуместни в нормалната стопанска практика, и понякога правят агресивни опити да оказват влияние върху политиките на държавите членки и други заинтересовани страни в областта на енергетиката и климата. За да се гарантира надеждна, демократична среда за дебат относно политиката за изграждане на енергийния съюз, е налице необходимост от системно наблюдение на подобни дейности, публичното им оповестяване и активна реакция.

3.5.3. Поради цифровизацията на енергийните системи трябва да бъде изградена съвременна цифрова инфраструктура, като мерките за повишаване на кибернетичната сигурност се превърнат във важна част от усилията за обезпечаване на енергийната сигурност. Предвид взаимодействието между интелигентните електрически мрежи и електрическите превозни средства, електроенергийната инфраструктура ще се превърне също така в основен елемент от транспортната система. В това отношение киберсигурността на свързаните сектори енергетика и транспорт и техните цифрови инфраструктури ще бъде от още по-голяма важност.

3.5.4. Успехът на Европейския енергиен съюз зависи от способността за спазване на европейското законодателство и гарантиране, че енергийните проекти в Европа се осъществяват съгласно европейското законодателство за пазара. Това се отнася по-специално за инвестиционните проекти, които потенциално — а за мнозина недвусмислено — противоречат на целите на енергийния съюз. Това повдига политически и икономически опасения в редица държави членки, за които съответно се смята, че допринасят за загубата на общественото доверие в тези държави по отношение на ценностите, които са ги ръководили при присъединяването им към ЕС. Освен това неспазването на принципите на правовата държава се използва от нежелаещите европейска интеграция политици като нагледен пример за недостатъците на интеграцията в Съюза, което допълнително вреди на единството и целостта на ЕС. Поради това Комитетът настоятелно препоръчва разработването на проекти като „Северен поток 2“ и други стратегически важни проекти да става съгласно правилата на енергийния съюз.

4. Участие на гражданското общество и принос на ЕИСК

4.1. ЕИСК изразява убеждението си, че гарантирането на успеха на 2018 г. като „година на ангажмента“ на енергийния съюз е от решаващо значение не само от демократични съображения, но и с оглед на ефективността на самия енергиен преход. Трансформацията на енергийната система на Европа наистина ще бъде по-бърза, по-евтина и по-демократична, ако движеща сила са хората, които се превръщат във все по-голяма степен в активни потребители, произвеждащи потребители, работници, хора, набиращи и предоставящи колективно финансиране за енергийния преход. Мерките за микрофинансиране, например предоставянето на такова чрез местни заеми, и облекчаването на инвестициите са от основно значение за благоприятстване на демократизацията, широкото социално участие и социалната устойчивост на енергийния преход. Европейският съюз следва да има за цел да премине от положение, в което енергийната политика, дори на национално равнище, се направлява от „решенията на малцина“, към положение, в което тя практически се направлява от „действията на всички“.

4.2. ЕИСК приветства призива за мобилизиране на цялото общество, отправен в третия доклад за състоянието на енергийния съюз. Остава неясно как Комисията ще гарантира осъществяването на това мобилизиране, тъй като няма реално предложение за начина, по който да стане това, а в доклада дори се идентифицират изключително проблематични примери на „пионери“ на прехода към чиста енергия. ЕИСК приканва Европейската комисия да се ангажира във все по-голяма степен с лицата, отговорни за вземането на решения, и със заинтересованите страни, и по-специално да се среща с националните и регионалните икономически и социални съвети и организираното гражданско общество с цел съвместно доставяне на чиста енергия на всички европейци.

4.3. ЕИСК изразява загриженост относно степента на публичното участие на хората и общностите в законодателните предложения след оповестяването и предприемането на „широк обществен дебат“ през изминалата година. Комитетът предлага бъдещите доклади за състоянието на енергийния съюз да отразяват и да представят ясно подобренията в политиките и практиките в рамките на Европейския съюз, приети въз основа на публични дебати и публично участие.

4.4. В този контекст ЕИСК подкрепя наскоро приетия от Европейския парламент доклад, в който се заявява, че „държавите членки следва да създадат постоянна платформа за многостепенен диалог, която да обединява местните органи, организациите на гражданското общество, деловите среди, инвеститорите и други съответни заинтересовани страни с цел обсъждане на различните варианти, предвидени за политиките в областта на енергетиката и климата“, като се изтъква значението на включването на синдикатите, организации на потребителите и екологични организации на гражданското общество в подобни платформи и на осигуряването на необходимите ресурси за ефективно участие.

4.5. ЕИСК би искал да допринесе активно за по-нататъшното развитие на взаимодействието и сътрудничеството между институциите на равнището на ЕС, организираното гражданско общество и местните и регионалните власти и техните институции, които са от значение за целите на енергийния съюз. Местните и регионалните власти чрез своята близост до равнището на широката общественост и чрез познаването на специфичните местни условия държат ключа към ефективното адаптиране и прилагане на политиките в областта на енергетиката. Те представляват основното равнище на вземане на решения в сектори като транспорта, градоустройството, сградите и социалните грижи, което ги превръща в изключително важни фактори за предприемането на координирани мерки за енергийна ефективност и възобновяеми източници на енергия.

4.6. ЕИСК счита, че социалните и хуманитарните науки имат решаваща роля, като предоставят на лицата, отговорни за вземането на икономическите и политическите решения, както и на обществеността, правилните инструменти за разбиране на движещите сили при избора на енергия, който правят крайните потребители, включително МСП и отделните членове на обществото. Поради това енергийният съюз се нуждае от целева програма на ЕС за научни изследвания и иновации за периода след 2020 г., която включва изцяло социалните и хуманитарните науки, както се предлага в доклада на независимата група на високо равнище относно постигането на максимално въздействие от програмите на ЕС за научни изследвания и иновации (доклада „Лами“).

Брюксел, 19 април 2018 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHIER
